

Dosya LATİFE BEYZA TURGUT • DİLBER DURAL

Sahiplendiğimiz mesele aynıydı

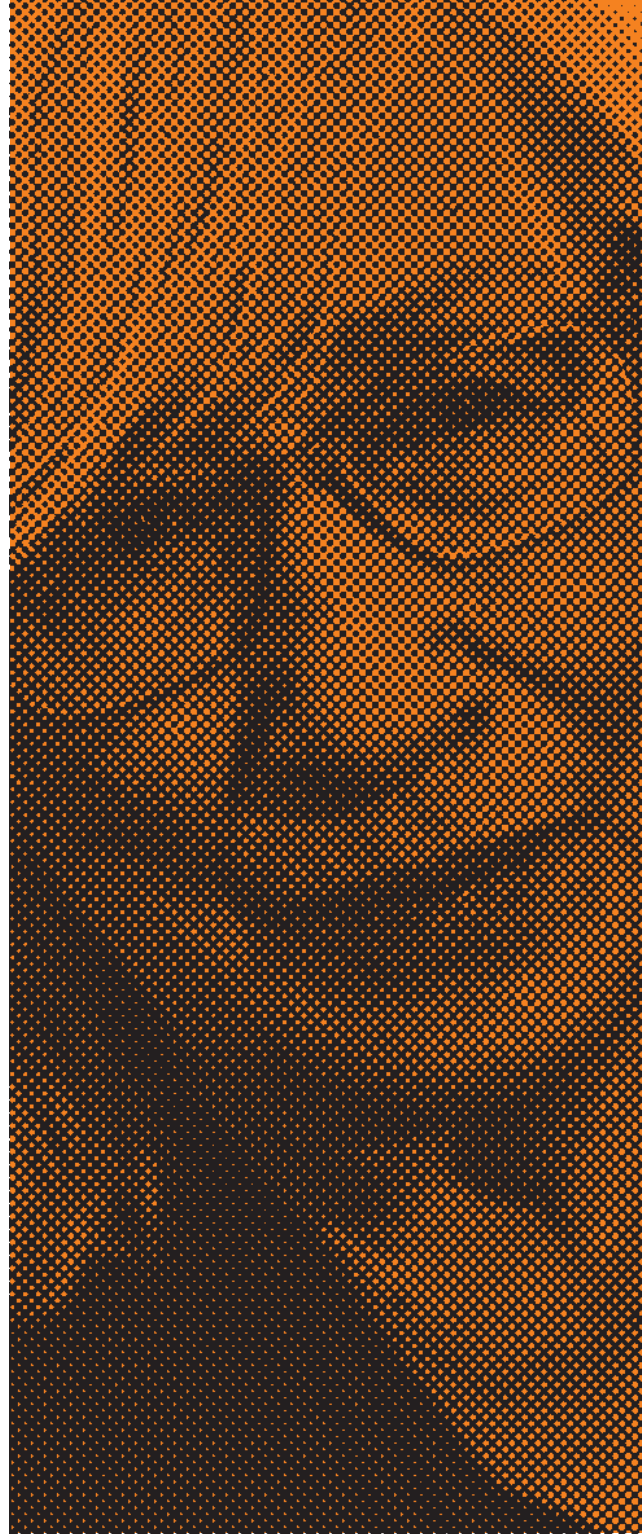
Şubat ayının ilk günlerinde Türk düşünce hayatımızın ve edebiyatımızın önemli ismi Alev Alatlı, 79 yaşında okurlarına veda etti. Alatlı, 79 yıllık yaşamını bir "hicret" olarak tanımlardı. Güneşin battığı diyarlardan doğduğu diyarlara, aydınlanma kutbundan merhamet kutbuna bir hicret. Her iki kutbun arasında bir yerlerde, kendine göre hakikati arayan entelektüel bir muhacirdi o.

Gözünü, İkinci Dünya Savaşı günlerinde İzmir Mene-men'de asker olan babasının görev yerinde bulunan bir çadırda açtı. Babası Ertuğrul Alatlı subay, annesi Füzüzan Hanım ise Fransızca şiirler okuyan, at binebilen ve el işlerinde usta bir kadındı. Işıl isminde bir de kız kardeşi vardı Alatlı'nın. Çocukluğu, yıllarca Silahlı Kuvvetler'in çeşitli kademelerinde çalışmışa babasının tayinleri sebebiyle Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde geçti. İlk öğretimine Ankara'da Mimar Kemal İlkokulu'nda başladı, Erzurum'da Kültür Kurumu İlkokulu'nda tamamladı. Sonra yine Ankara'ya dönen aile bir süre sonra babası Ertuğrul Alatlı'nın askeri atışa görev almasından dolayı hep birlikte Japonya'ya yerleşti. Alatlı, eğitimini buradaki Tokyo THA Amerikan Lisesi'nde tamamladı.

Alatlı'nın baba tarafından kökeni; İkinci Viyana Kuşatması'nda, kuşatmanın zamanının yanlış olduğunu iddia ederek muhalefet ettiği için Sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından idam ettirilen Rumeli Beylerbeyi Arnavut İb-

Düşünce hayatımızın ve edebiyatımızın önemli ismi Alev Alatlı, 79 yaşında aramızdan ayrıldı. Daima mesuliyet şuuruyla hareket eden, Türkiye'nin ve dünyanın hayrına bir insan olarak tanıdığımız Alatlı'yı "Sahiplendiğimiz 'mesele' aynıydı" diyen dostları Ayşe Böhürler, Ümit Meriç, Süleyman Seyfi Ögün, İskender Öksüz, İskender Pala, Hayreddin Karaman, Cevat Özkaya, Hasan Ali Karasar, Nurullah Genç ve Oktay Yivli anlattı.

rahim Paşa'ya kadar uzanır. Annesi Füzüzan Alatlı'nın kökeni ise III. Selim'in başmüezzini Sadullah Ağa'ya kadar gider. Alatlı'nın hem anne tarafı hem de baba tarafı Balkan Savaşı'nın dehşet verici göç olayını yaşayan acılı insanlardı. Böylesi kökler belki de onu, tarihi ve insanı anlama/anlatma çabasının başlıca nedenleri arasındadır. "Tarih tarihçilere bırakılmayacak kadar önemlidir. Bu dönemin insan manzarasında kayıt düşebildiysem, kendimi yaşamımın zekâtını ödemiş sayarım" diyen Alatlı, tarihi anlatmayı tarihçilere bırakmaktan yana hiç olmamıştır.

yaşayakalabilmek, Türkiye'yi anlayabilmek için yakın tarihi iyi bilmek gerekiyor. Ne bulursanız okuyacaksınız, başka çaresi yok" diyordu. Aldığı eğitimden dolayı önce İngilizce, Japonca daha sonra Almanca ve Rusça öğrendi. Alatlı, "Dünyayı bilmeyen dünyanın maskarası olur" derdi. Ona göre yazar, öncelikle yaşama ve insana ilgi duymalıydı.

DAVAN YOKSA OTUR BİR KENARA

"Davası olmayan biri edebiyatçı olabilir mi?" Alatlı'ya göre bu sorunun cevabı netti ve hayırdı. Bu nedenle romanlarında bireysel konulardan çok toplumsal konuları işlemeyi yeğledi. "Romanda bir davan vardır, bir dert anlatırsın. Yazı, onun kenarıdır. Davan yoksa, hakikaten söyleyecek bir lafın yoksa duracaksın" derdi. 1984'ten itibaren kendisini tamamen yazarlığa verdi. 1985'te yayımladığı ilk romanı *Yaseminler Tüter mi Hâlâ*, 1950'li ve 1960'lı yıllarda Kıbrıs'taki toplumsal ve siyasal hareketleri anlattı. 1987 yılında kaleme aldığı *İşkenceci* romanı ise 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinin yasallaştırdığı şiddet ve işkence olayları mercek altına alıyordu. Roman ile 1987 Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü'nün sahibi oldu. Kalem kendisine pek çok ödül getirdi. 2006 yılında Mikhail A. Şolokhov 100. Yıl Edebiyat Ödülü'ne ve edebiyat alanında 2014 yılında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'ne layık görüldü.

HİŞLERİMİZ VE İTİRAZLARIMIZ KAYIT ALTINDA

Aydın sorunu, Batılıların Türkiye'ye yönelttikleri oryantalist bakış açısı, 1960'lardan 1980'lere Türkiye'deki devrimci hareketler, Türkçülük, Kürtçülük ve darbe dönemleri Alatlı'nın romanlarında işlediği konulardı. Tüm bunlarla beraber yeni dünya düzeni, Batı'nın sömürgeci tavrı, IMF, küresel tekeller ve Türk toplumunda yaşanan değer erozyonu da Alatlı'nın meseleleri arasındaydı. Dört romandan oluşan *Or'da Kimse Var mı?* dizisinin temel meselesi de bu konulardı. Gerçeğin kurgudan daha inanılmaz olduğunu düşünürdü ve romanlarıyla ülkesinin, coğrafyasının gerçeklerini okuyucusuna sunardı. Tarihçilerin kaydını kuru bulurdu ve "Yaşadığımız çağ tarihçiler tarafından geleceğe bir takım rakamlarla ve kuru bilgilerle not düşülecek. Ama yazdığınız romanlarınızla hislerimizi, buhranlarımızı, itirazlarımızı kayıt altına almış oluyor diye düşünüyorum" derdi. Öğrencilerle bir araya geldiği bir etkinlikte,

DÜNYA DENİLEN GEZEGENİ ELİNDE TUTMA MERAKI

Alatlı, yaşamı boyunca Avrupa'ya, Amerika'ya, Rusya'ya, Mısır'a dair, İsrail'in Filistin işgaline, Ermenilerin soykırım yalanına ve akıntının tersine yüzen tüm mücadelelere dair yazılar yazdı, açıklamalar yaptı. 21. yüzyılın tüm meseleleri; milli kimlik, inanç, ekonomi, kültür ve kadın olmak Alatlı'nın kaleminin ucundaki bir inci tanesi gibi kendi dizisindeki yerini buldu. 79 yaşında dahi, "Bu merak, dünya denilen gezegeni elde tutma merakı" diyerek günün en az 14 saatini okuyarak geçiriyordu. "Ashına bakarsanız,

MAVERA ÖDÜLLERİ

2024

7.YIL

İradeni Kuşan Umudu Yeşert!

ŞİİR, HİKAYE VE DENEME YARIŞMASI

{ SON BAŞVURU TARİHİ }
05 NİSAN 2024

ÖDÜLLER

HER KATEGORİDE
İLK 3 KİŞİYE
DİZÜSTÜ BİLGİSAYAR
7 KİŞİYE MANSİYON
TAM ALTIN

BAŞVURU ADRESİ
maveraodulleri.com

ÖN LİSANS VE LİSANS ÖĞRENCİLERİ BAŞVURABİLİR

Dereceye girenler **Yazarlık Eğitimine alınacak ve yazıları kitaplaştırılacaktır.**

DEĞERLENDİRME KURULU

ŞİİR

Celal Fedai
Hüseyin Akın
Serap Kadioğlu
Sıddık Ertaş
Şakir Kurtulmuş
Şeref Akbaba
Turan Karataş, *Prof. Dr.*
Zeynep Arkan

HİKAYE

Alaattin Karaca, *Prof. Dr.*
Ali Işık
Aykut Ertuğrul
Naime Erkovan
Özlem Metin
Şerif Aydemir
Yasemin Karahüseyin
Yunus Emre Özсарay, *Dr.*

DENEME

Âlim Kahraman, *Dr.*
Fahri Tuna
Gökhan Özcan
Kurtuluş Öztürk, *Dr.*
Mustafa Uçurum
Müjdat Uluçam, *Dr.*
Nuray Alper
Vildan Coşkun, *Prof. Dr.*

0 (216) 344 41 45

www.maveravakfi.org

www.maveraodulleri.com

mavera
Eğitim ve Sağlık Vakfı

#MaveraÖdülleri
#iradeniKuşanUmuduYeşert

f X YouTube Instagram maveraodulleri

f X YouTube Instagram maveravakfi

Dosya

Kandilinizin ışığı
hiç sönmessin!

“Nasihatimdir, vasiyetimdir.

Güneş her gün daha mütekâmil bir dünyaya doğmaz. Tarih ezelden ebede dümdüz uzanan doğrusal bir hat değil, devirli bir oluşumdur.

Gün olur, en gerideki en öndekinden ileride olur.

Aristarkus, Kopernik’e “zıpçıktı astrolog” diyen devrimci Martin Luter’dan daha ileridir. Ahmet

Yesevi, Kadızade Mehmet’in çok ötesinde.

Siz istihkâmlarınızı güçlendirin, zor zamanları fırsata çevirin. Benim yaşıma geldiğinizde, benim hiç olamadığım kadar hakîm, fehîm, müstakîm,

emîn, mekîn ve metîn olun.

Aziz ülkemize gelince, ille de bir şeye benzetecekseniz, her budağından sürgün atan salkım saçak bir böğürtlen çalısına benzeteceksiniz Türkiye’yi.

Bir sürgünü çiçeğe dururken, diğerinin kurumakta, ötekinin meyve vermekte olduğunu görün. Tek bir sürgüne takılıp kalmayın, bütüne bakmayı adet edin.

Unutmayın ki düz akılla anlaşılmaz, pergele, cetvele gelmez, kendisine has bir kimliği vardır, Türkiye’nin.

Batmaz. Batarsa, okyanuslar taşar. Mademki son temsilcileriyiz Gezegen’in iyiliği için yaşatılması elzem bir medeniyetin, bizi durduracak tek “gerçek”, soğuyan Güneş’in dünyamızı yarı yolda bırakması ihtimali olmalı.”

Alev Alatl

onlara yazmak ile ilgili şu tavsiyeyi vermişti: “Yazıyorsan yalnız yaz. Bir tavsiyem var. Yazdığın her şeyi çekmeceye koy, hiçbir şey atma. Çünkü 40-50 yaşına gelip bir roman yazdığın zaman sizlerin yaşındaki bir kızın nasıl yazacağını hatırlayamıyorsun. O bir vesika gibi durmalı bir yerde.”

ENTELEKTÜELLER ADINA FİLİSTİN İÇİN NÖBETTE

Entelektüeller adına bir dünya nöbeti tutmaktı Alev Alatl’nın yaşamı. Günde en fazla dört saat uyurdu. Nöbetini tuttuğu en kritik cephelerden biri şüphesiz geçtiğimiz 7 Ekim’den

bu güne aralıksız işgale ve ateşe tabi tutulan Filistin’di. “Alev Alatl ve Filistin” kelimeleri ilk olarak Alatl’nın Edward Said’in *Filistin’in Sorunu* kitabında bir arada görüldü. Bir daha da ayrılmadı. Alatl’nın yazarlık serüveninde çevirileri önemli bir mihenk taşı oluşturdu. Türk okuru ile Edward Said’i tanıştıran kişi olarak Said’in eserlerini bilabedel Türkçeye kazandırmaya devam etti. 2000’li yılların başında yine Filistin için zorlu zamanlardı. Tüm dünya Filistin’i karanlıkta yalnız bırakırken o televizyon ekranına Yaser Arafat’ın kendisine hediye ettiği elbise ile çıktı. Bu elbise, Yaser Arafat Tunus’ta sürgündeyken

► AYŞE BÖHÜRLER

Alev Alatl’nın duruşu

► Alev Alatl duruşu olan bir yazar ve düşünürdü. Bilgiyi en büyük güç olarak görür, muhakeme eder, mülahaza hanesini açık tutar, peşrev ve hamasetten uzak dururdu. Gerçekleri dile getirmekten korkmayı “Galile etkisi” ile, fikri sabitliği ve Türkiye’nin değişime direnmesine bağlı pek çok sorunun kaynağını “Aristo mantığı” ile açıklardı. Saçaklı düşünmeyi (fuzzy mantık) Türkiye’nin çıkışı için yol olarak gösterirdi.

Dünyanın geleceğine dair umutlu değildi ama bu karamsar tabloda Türkiye için bir çıkış olduğuna inanıyordu. “Dünyanın İyiliği İçin Türkiye” sözlerini 2017’de yapılan Kültür Şurası’nda kullanmıştı... Son kitapları olan ve 9 cilt halinde yayınlamayı planladığı, ancak ömrünün vefa etmediği yeni kitap serisinin girişinde ne yapmaya çalıştığını çok iyi anlatır.

“Ömrümü ömrünüze, bilgimi bilginize katmak istiyorum ki 21. yüzyılın zorluklarına karşı sizi güçlendireyim.”

“Bana gelince, geçmişimize hürmeten ‘Nasihatname’ dediğim bu kayıtlar, bir yönüyle de uzun yaşamımın zekâtı oluyor. Akıl ömrümde yeminle bildiğim bir şey varsa o da ayaklarımıza dolanan meselelerden onları doğuran düşünce tarzımı kullanarak kurtulamadığımız. Öğretilmiş çaresizlikten silkinmenin yolu belirli bir konumdan kanatlanarak, Google haritası misali yükselmek, görüş mesafemizi genişletmek, sorunların mümkün olduğunca çok veçhesi ile yüzleşmekten geçiyor. Belirli bir mesafeden gözlemlenen ‘sorun’ tilsimini yitiriyor, sahici boyutlarına indirgeniyor. Orada saklı vadiler, gölgeli patikalar keşfediyor, aşılabilir sandığımız engellerin birtakım harcı âlem aksiliklerden ibaret olduklarını görüyorsunuz.”

Türkiye’yi etkileyen ve etkileyecek olan dış güçleri anlatırken meseleyi hep geriden alır... “18. yüzyılın sonlarından itibaren güçlenen Anglo-Amerikan ortaklığının dillendirdiği ‘yeni dünya düzeni’nin “tek din” ilkesinin bir füzyon, Yahudilik-Hıristiyanlık füzyonu olduğunu idrak etmek zorundayız.” derdi. Dini-kültürel kodların yanın-

da yığışım, kartel, soykırım, reyting kuruluşları, ırkçılık gibi çok sayıda alt başlıklar açardı.

Son zamanlarda tavsiye isteyenlere “Herkes kendi deniz fenerini yakacak.” diyordu.

“Yani hiçbir şey olmasa yazmak. Ve bir kavram ortaya çıktığı zaman onun ne olduğunu anlatmaktan kaçınmamak. Dalga geçmemek. Benim dalga geçmemekten kastım, bir kavramın biliniyor olduğunu varsaymamak. Hakikaten aynı kavram üzerinde hemfikirsek konuşmaya devam etmek.” Evimizi yıkanın “başımızı şu sudan çıkarıp bir türlü etrafa bakmayı öğrenemememiz” olduğunu düşünürdü. “Benim bütün hayatım buna çare bulmakla geçti.” derdi.

Bir röportajımızda kendisini şöyle anlatmıştı: “... Ciddi bir fen bilimleri arka planım var. Yalnız bu bana yetmediği için ben bunu dünya tarihi, dünya düşünce tarihi ve ilahiyatla pekiştirdim. Aşağı yukarı 5 yıl günde 8 saat ilahiyat çalıştım. Sadece İslam ilahiyatı değil, bütün bir ilahiyatı çalıştım. İnsanlığın serüvenine baktığımız zaman, kendine geldiği andan itibaren bir takım değerleri oturttuğunu görüyorsunuz. Kadim değerler diyorum ben buna.” Umdesi 5 A olarak özetlediği bu kadim değerlerdi: Akıl, Ahlak, Adalet, Adap ve Aşk...

Alev Alatl’nın her zaman davası bu toprakların üzerinde yaşayan insanlar olmuştu. “Bir şeyleri anlatmaya, yorumlamaya, dikkat çekmeye, farkındalık yaratmaya çalışıyorum. Yaptığım bu. Yapmaya çalıştığım bir olayın birden fazla tarafını görebilmek ve bunu gösterebilmek ki böyle bir şeyi adet edinelim. Saplanmayalım, trajedilere takılıp kalmayalım...”

Alev Alatl’nın kitapları ve fikirleri her şeyden önemlisi de işaret ettiği noktaların Türkiye’nin geleceği için büyük önem taşıdığına inanıyorum. Tüm hayatımı ülkesi için düşünmeye adanmış bir aydın olarak Alatl’nın kitaplarının, konuşmalarının, televizyon programlarının 21. yüzyılın kaosunda bize ilham ve deniz feneri olacağına inanıyorum.

kendisine elçi ile bir gece vakti gönderdiği Özgürlük Madalyası ile birlikte gelmişti.

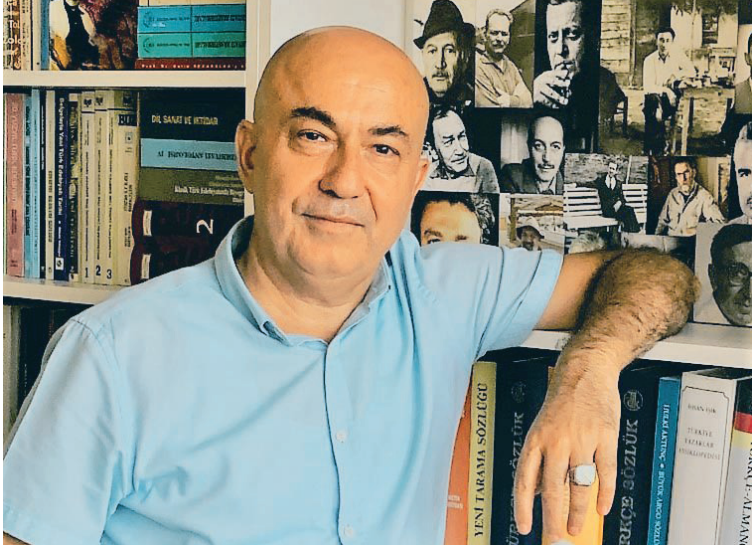
DÜNYANIN İYİLİĞİ İÇİN TÜRKİYE

“Dünyanın iyiliği için Türkiye” ve Türkiye’nin iyiliği için önce eğitim ve ahlaki öncelemek gerektiğini savundu. “Akıl, Ahlak, Adalet, Adap, Aşk” ülküleriyle önce Kapadokya Üniversitesi’ni kurdu. 21. yüzyılın zor bir yüzyıl olduğunu biliyor, dört bir taraftan Türkiye’nin üzerine geleceklerini haber veriyordu. Bu noktadan sonra “elimizden geleni” değil, “yapılması gerekeni” yapmanın altını önemle

çiziyor ve hepimizi uyarıyordu: “Günbegün dağılan, lider krizi geçiren, paçozaşan Batı dünyasını görüyorum. Biz buhran ithal etmediğimiz sürece bu kaosta sağlam durur, hatta fırsata çevirebiliriz. Safları sıklaştırmamız lazım.”

Yeni Şafak Kitap Eki olarak bu sayıyı 2 Şubat’ta kaybettiğimiz düşünce hayatımızın ve edebiyatımızın önemli ismi Alev Alatl’ya ayırdık. Ayşe Böhürler, Ümit Meriç, Süleyman Seyfi Ögün, İskender Öksüz, İskender Pala, Hayreddin Karaman, Cevat Özkaya, Hasan Ali Karasar, Nurullah Genç ve Oktay Yivli; fikirleri, dostluğu ve anlarıyla Alatl’yı anlattılar.

Dosya

► OKTAY YİVLİ

Türk toplumunun belleğini tazeleyen bir yazardı

► 2012-2015 yılları arasında Nevşehir Üniversitesi'nde çalıştığım dönemde, kendisi Kapadokya Üniversitesi'nin mütevelli heyetinde olduğu için- zaman zaman Ürgüp'te görüşmelerimiz oldu. Romanlardaki karakterler ve düşünceler üzerinden zaten onu erken biçimde tanıdığım için bu görüşmelerde sürpriz yaşamadım. Yine kimi roman karakterlerinde ve o romanların yazarında gördüğüm özellikleri onda gördüm. Alev Alatlı, ülkemizin çok partili siyasal ortamları tanıştığı 1946'dan günümüze kadar Türkiye ve bölgemizde ortaya çıkan toplumsal ve siyasal olayları romanlarına yansıtmıştır. Türkiye'nin yakın tarihi, Alatlı'nın romanlarında bir kronikçinin titizliğiyle ortaya konur. Onun bu çabası, Türk insanı için bir bellek tazeleme girişimidir aslında. Yeni dünya düzeni, Batı'nın sömürgeci tavrı, IMF, küresel tekeller, Türk toplumunda yaşanan değer erozyonu ve afazi Alatlı'nın romanına girer. Yazılarında ve romanlarında toplumsal afazi üzerinde ayrıntılı biçimde durur. O, daha çok düşüncenin romanını yazmıştır. Tema'lar uğruna olay, kişi, mekân gibi pek çok yapı ögesini ikinci plana atmıştır. İletmek istediği düşünce, tema, onun romanının temel ögesidir. Romanının yoğun biçimde işlediği temalar; ölüm, verimlilik, sadizm, Doğu-Batı sorunsalı, dil, Türkçe, Türkiye, eğitim sistemi, yabancılaşma, aydın sorunu, üniversite, modernizm, sömürgecilik, Rusya ve Rus toplumu kavramları çevresinde toplanır. İşkenceci dışındaki tüm romanların başkışileri kadındır. Yine ilk iki romanın dışındaki başkışilerin hepsi aydın sınıfına mensup kadınlardır. Bu kişiler

otobiyografik özellikler gösterirler ve bir şekilde Alatlı'dan izler taşırlar. Böylece yazar, kendi cinsini merkeze taşıırken romanında kadına önemli bir yer vermiş olur.

BİLGİYİ YAYMAYI SEVERDİ

Alatlı'nın sözcük dağarcığı çok geniştir. Halk dilinden, Osmanlı Türkçesinden, yabancı dillerden pek çok sözcüğe romanlarında yer vermiştir. Konuşma dili içinde deyimlerin önemli bir ağırlığı olduğu saptanmıştır. Alatlı'da esas dikkati çeken özellik, terimlerin çokluğudur. Bir edebî romanda rastlanmayacak ölçüde terim kullanılmıştır. Alatlı, handiyse deneme ya da makale üslubunu romanlarına taşımıştır. Alatlı için roman yazmak, sanatsal bir oyun değil; okuyucuya bilgi ve düşünce aktarmanın bir yoludur. Zaman zaman bu üsluba eleştirel üslup da eşlik eder. Alev Alatlı düşünce üslubunu geniş bir sözcük dağarcığı ve çokça kullandığı terimlerle pekiştirir. Hiciv üslubunu kullandığı romanında abartı ve alaya da geniş yer vermiştir. Bilinç akışı üslubunun kullanıldığı bölümlerde anlatım, bilinçaltını yansıtmak biçimde düzenlenmiş; rüyalar, kâbuslar, simülasyonlarla karmaşık ve tekinsiz bir hava oluşturulmuştur. Alatlı, konuşmayı seven, bilgiyi seven, bilgiyi yaymayı seven, düşünmekten hoşlanan, pek çok konuda malumatı olan bir yazarımızdı. Hem Doğu hem Batı kültür ve bilimini ayrıntılı bilen biriydi. Kendinden emin şekilde karşısındaki muhatabına bilgi ve düşüncelerini aktarmaktan hoşlanırdı. Başımız sağ olsun diyorum.

"TÜRKİYE'NİN YAKIN TARİHİ, ALATLI'NIN ROMANLARINDA BİR KRONİKÇİNİN TITİZLİĞİYLE ORTAYA KONUR. ONUN BU ÇABASI, TÜRK İNSANI İÇİN BİR BELLEK TAZELEME GİRİŞİMİDİR ASLINDA."

► HAYREDDİN KARAMAN

Biz bu noktaya dikenli yollardan geçerek geldik

► Rahmet-i Rahmân'a teslim ettiğimiz Alev Alatlı Hanım, birçok okur yazar takımının esen rüzgarına göre yön değiştirdiği çalkantılı bir devirde yaşamış, elbette o da, farklı zamanlarda farklı düşüncelere ve düşünce gruplarına/hareketlerine yakınlık duymuştur. Ancak bunlar, daima tefekküre, samimi kabule, ilmî araştırmaya ve vicdanî kanâate dayanarak olmuştur.

O mukallid değil, mütefekkir ve muhakkıktır. Bir bilgi deposu, bir yapay zeka değil insandır; işte bu sebeple sever, nefret eder, öfkelenir, üzülür, sevinir, aksiyon alır. Onun nihâî fikir ve aksiyon aşaması, Müslüman milletimizin değerlerine sahip çıkmak, onu hayatımıza iade etmek; kültür, medeniyet ve millî izzetimizi ihyâ ederek mevcut ve gelecek nesillerin özümseme-

si için çaba göstermek olmuştur.

Yirmi yıldan fazla zaman geçmiş olmalı. Kombassan Holding farklı alanlarda temayüz etmiş insanlara "büyük ödül" düzenlemişti. Ödül töreni Konya'da olacaktı. Ödül alanlar arasında Alev Alatlı ve ben de vardık. Ödül alanlar kısa konuşmalar da yapıyorlardı. Sıra Alev Hanıma gelince mealen şöyle demişti: "Burada aynı kibleyle

dönük, bizi biz yapan değerlerimize bağlı insanlar konuşuyorlar. Ben de bu minvalde konuşuyorum; ancak benim, buradaki bir kısım zevattan farklı bir hayat çizgim var; onlar bu değerlerin içinde doğup büyüdüler, biz ise bu noktaya gelinceye kadar nice dağlar, tepeler aşttık, dikenli yollardan geçerek geldik."

Allah ğani ğani rahmet eylesin.

► İSKENDER PALA

Türkiye'nin ve dünyanın hayrına bir insandı

► Her ölüm yürek yakar, bazıları daha da yakıcı olur. Alev Alatlı'dan kalan hatıralar, söylemler, fikirler... Onu andıkça kullandığımız tanımlama kelimeleri, hasretle yad edişler, dualar, temenniler.... Evet o gitti, ama gitmeden dünyaya sözler söyledi. Yunus'le yin seslendi adeta; "Salâ vere kastımıza/Gider olduk dostumuza/Namaz için üstümüze/Duranlara selam olsun." Sözleri binlerce, milyonlarca kulakta yankılanacak şüpheşiz.

KÜÇÜK ADIMLARLA BÜYÜK İŞLER BAŞARILIR

Alev Hanım yıllar yılı yazılar yazdı, gündemi değerlendirdi, medeniyet, kültür ve sanat üzerine sancılarımızı dile getirdi. Milletinin sancısını çeken biri olarak aydın vasfını en iyi hak edenlerden biridir, kanaatimce. Bir dönem yollarımız kesişti, kültür, sanat ve medeniyet üzerine uzun müzakereler yapma imkanımız oldu. Ne zaman karamsarlığa düşsem, "Bu yaptıklarımızla insanları, anlayışları, işleyişleri değiştirebiliyor mu-

yuz?" diye serzenişte bulunsam, beni hep "Fikirleri değiştirmenin kolay olmadığını biliyorsun anacım, vazgeçemeyiz. Küçük adımlarla büyük işler başanlır!" diye yüreklendirdiğini hatırlarım.

Alev Hanım'ı dinlerken biraz Cemil Meriç, biraz Kemal Tahir, biraz Tanpınar, hatta biraz Oktay Sinanoğlu'nun sesini duyar gibi olurdu- nuz. Herkesçe malum-

dur ki Türkçe bilinci yüksek bir aydın olarak yaşadığı ve psiko-dilbilim alanında çalışmalar yaptı. İyilik yanlısı, iyi bir insandı. Türkiye'nin ve dünyanın hayrına bir insandı. Yaşadıkları ve yaptıklarıyla Türk kadınının medarı iftiharını olduğu bile söylenebilir. Dünyayı layık olduğu şekilde biliyordu ve İstanbul'da hep kendisi olarak yaşamayı seçmişti. Hiç özentisi olmadı, kimliğiyle, aidiyetiyle milletiyle hep iftihar etti. Eserleri de önemlidir elbette. "Batıya Yön Veren Metinler" başlı başına bir abidedir. Kitaplarında Fesubhanallah çekerken dahi gülümseyen, dost yanlısı, sevgi dolu bir üslubu vardı. Allah rahmet eylesin.

Dosya

► SÜLEYMAN SEYFİ ÖĞÜN

Fikir hayatı sürekli hafriyat halindeydi

► Ben Alev Alatlı'yı yurt dışında tanıdım. Enteresan bir şekilde Kazan'da bir toplantı vesilesiyle tanıştık. Toplantı sonrasında hatırlıyorum otel lobisinde sabahlara kadar süren bir sohbetle başladı her şey. Ortak hassasiyetler, ortak bakışlar... Yani kanımız kaynadı. Ondan sonra devamı da geldi. Tabii çeşitli fasıllar girdi araya ama daima bir haberleştik. 2010 senesinde ben İstanbul'a yerleştikten sonra daha fazla mesaimiz keşişti. Yüz yüze görüşmek belki her zaman mümkün olmuyordu ama uzun telefon sohbetlerimiz olurdu. Benim yazdığım yazılara karşı yaptığı değerlendirmeler, yorumlar... Yani birbirimizi sıkı bir şekilde takip etmeye başladık. Derken işte daha farklı zeminlerde bir araya geldik. Nihayet TRT'nin programları vesilesiyle her hafta görüşmeye başladık.

Kurmuş olduğu üniversitenin mütevelli heyetinde rahmetli bana yer verdi. Hem üniversite meseleleri hem memleket meseleleri hem dünya meseleleriyle görüşmeler devam etti. Yazlıklarını mutlaka öncesinde gönderirdi bana. Mesela birinci kopya daha henüz basıma girmeden romanların taslaklarını filan ben de. Hâlâ da saklarını onları. Onları gönderir eleştirilerimi isterdi. Dolayısıyla böyle yoğun bir muhabbeti kar-

şıklı olarak besledik.

ÇOK HOŞ BİR ÜSLUBU VARDI

Yani tabii Alev Alatlı ile benim her fikrim uyuşmuyordu. Farklı baktığımız birçok mesele vardı ama "meselelerin meselesi" olarak sahiplendiğimiz "mesele" aynıydı. Memleket meselesi, Türkiye'yi incelemek Türkiye'nin üzerine titremek. Vatan, millet sevgisi... Bu konularda tam bir örtüşmemiz vardı. Zaman zaman tartışırız da. Bu tartışmalar pek bizim programlara o kadar yansımıyordu ama. Hemen sonrasında "Sen yanlış düşünüyorsun" diye birden eleştirilerini en keskin şekillerde koyardı. O da, ben de kendi fikirlerimizi sonuna kadar savunurduk. Ama bun-

lar hiç önemli değildi tabii ki. İşin nereye bağlanacağı her zaman belliydi. İşler iyice çatallaştığı zaman "Boş ver bunları. Gel anlaştığımız şeyleri konuşverelim" der hemen usta bir manevrayla yeniden o sıcak ortama geçiş sağlardı. Çok hoş bir üslubu vardı, sevecen. Çocukla çocuk olmayı bilen, büyükle de büyük olan. Çok eşitlikçi bir bakışı vardı. Bu çok önemli; hiç kimseyi küçümsemezdi. Yolda biri durursa onu, onunla da oturup yemek tarifleri üzerine de uzun bir sohbe katılabilirdi. Hiç kimse-

"BİR ANTI EMPERYALIST DURUŞU VARDI VE BU HİÇ DEĞİŞMEDİ."

yi kimseden ayırmazdı. Üzerine titredığı temel şeyleri zaten kurucusu olduğu üniversitenin de kapısına yazdı: Ahlak, adalet, adap ve akıl dedi. Bu dört A onun formülü. Her şeyi bunların üzerine kurdu. Son olarak bir de aşk'ı ekledi.

ÇALI DİBİNİ KARIŞTIRMAYI SEVERDİ

Alev Alatlı'nın özelliği bençe şuydu: Tabii bu edebiyatçılarda var. Biz akademiklere göre onlar daha önsüzleri kuvvetli insanlar. Mesela benim de bildiğim birkaç meseleyi konuşurduk ama bu bana çok orijinal gelmezdi. Fakat bir yerde bir laf ederdi, hiç düşünmediğimiz aklıma gelmediğimiz şeydir o. Çok kavrayış sağlayan, üzerinde düşünülmeğe değer bir şey söylerdi. Doğrusu ben hep o sözlerin alıcısı oldum. Ve ayrıntılara çok dikkat ederdi. Yemek yapmayı çok severdi, yemek yaparken de ince ince ayrıntılara titizlenirdi. Hayatı da öyleydi, "Çalı dibini karıştırmak" diye bir tabir kullanırdı. "Bütün ayrıntıları yakalamak ve göz ardı edilen şeyleri oradan çıkartmak" anlamında. Fikir hayatı sürekli hafriyat halindeydi. Sürekli bir şeyleri kazan, bir şeylerin temellerini araştırarak bakışı vardı. İlgi alanı çok genişti. Psikolojiyle de ilgilenirdi, teolojiyle de ilgilenirdi, tarih, felsefe... Yani çok yönlü bir bakış vardı. Bir de şunu söylemek gerekir Alev

Hanım ile ilgili olarak: Onu işte biraz sert milliyetçi Türkçü düşünenebilirler. Evet, öyleydi belki. Ama asla bunu bir sıkıştırmanın konusu, boğucu hale getirmek değildi onunkisi. Rusya'dan Filistin meselesine sarkaçlanan Batı'nın kendi içinde geliştirdiği kendisine dönük eleştirilerle zenginleşen ve burayı çok merak eden buranın tarihiyle de çok hemhal olan, geniş kapsamlı bir bakışı vardı. Bir anti emperyalist duruşu vardı ve bu hiç değişmedi.

ONA HAYIR DEMEK ZORDU

Bir anne olarak, bir abla olarak çok sevecen, kuşatıcı bir bakışı vardı. Her gittiği ortalama bunu taşırdı. Ona hayır demek çok zordu. Şunu çok hatırlıyorum bir şey söyler bana, "Şunu yapalım" falan gibisinden. "Yok olmaz, bana uymaz" diye baştan bir ters çıkışım olur. Sonra konuşuruz, konuşuruz. Ben kendimi ikna edilmiş şekilde bulurum. Böyle nüfuz edici bir tarafı vardı. En yukarıdaki siyasetçilerden sokaktaki insanlara kadar herkesle hemhal olurdu. Hakikaten çok nevi şahsına münhasır bir insandı. Hâlâ doğrusu kendime gelebilmiş değilim. Boşluk-tayım, zihnime sürekli hatıralar geliyor. Her birinden yeni yeni şeyler hatırlıyorum. Bu durum zamanla geçecektir elbet ama o boşluk benim hayatımda kalacaktır.

► İSKENDER ÖKSÜZ

Budakaltı Lokantası'nda uzun bir akşam yemeği

► 1992 veya '93 olmalı. Çünkü 1992, *Or'da Kimse Var mı?* beşlemesinin ilk kitabının yayınlandığı tarih. Alev Alatlı'nın ülkücüleri anlatan romanı, *OK Musti, Türkiye Tamamdır*'ın yayım tarihi de 1994. Rahmetli eşim Emine Işınsu'nun, 1970'leri ve ülkücüleri anlatan romanı *Sanca* yirmi yıl önce yayımlanmıştı ve Işınsu "ülkücü yazar" olarak tanınıyordu. Alatlıyla henüz görüşmemiştik ama onu tanıyorduk tabii. Işınsu adına konuşuyorum, yazarlar birbirini tanırlar. Daha vicahen tanışmadan tanıma ve sevme vardı. Ankara'da Budak Sokak 6 numarada, adı adresi olan Budakaltı Lokantası'ndan uzun bir akşam ye-

meğinde tanışıp kaynaştık. İki yazar ve ikisi de sevgi dolu! Kaynaşmamak mümkün değil. Alatlı, ülkücüleri sordu tabii. 70'lerin ülkücülerini... Alatlı, Türk milliyetçisidir, yani Türkçüdür. Solcu gençleri ülkücülerden, ülkücü gençleri solculardan sakınacak kadar her ikisini de sever. "İyi ki ülkücüler var, Türkiye bölünmeyecek" diyen solcular var" diye yazmış, sonra da bu ifadeyi kendi ağzından söylemiştir.

Dikkatle bakarsanız, *OK Musti*'de o Budakaltı akşamının sohbetini bulursunuz.

Sonra merak ettiği düşüncelerimizi bilmeyi arzu ettiği konularda epey bir telefonlaştık. Son-

ra, Schrödinger'in Kedisi'ndeki kuantum teorisi konularında da bana epey bir şeyler sordu; yine telefonla.

HER KANUNİ OLAN HELAL DEĞİLDİR

Son yıllarda telefonla ve Zom gibi uzaktan görüşme ortamları vasıtasıyla ahabaplığımız artmıştı. Fakat 2023 Emine Işınsu Roman Ödülü gerekçesiyle bir epey görüştük. Ödül jürisi için Alev Alatlı pek de uygun bir isimdi tabii. Öncelikle Işınsu sevgisinden ötürü derhal kabul etti. Sevgi dedim; dokundukları hemen "yavrum", "kızım", "oğlum" unvanını alırdı... Işınsu da onun için "Emine" idi. O kadar yakın. Son zamanlarda, "Her kanunî olan helal değildir" sö-

zü popüler oldu. Helal dikkatini de insanlara sevgisini de roman jürisindeki tavırlarından gözledim. Ön jürinin seçtiği üç eserin isimlerini söyleyeyim mi diye sorduğumda, "Sakın söyleme!" cevabı o helale dikkatindedir. Ön yargı istemiyordu. Ödülü alan eserin, Ülkü Demiray'ın *Cümbezin Kızı* kitabının arkasına, "141 eser arasında bu öne çıktı" diye yazsak mı diye sorduğumda hemen itiraz etmiş, "Bak yavrum, yüz küsur insan emek vermiş, aylarca, sayfalar dolusu yazmış. Bu ifade onların emeğini küçümsemek olur. Öbürlerinin neden seçilmediği değil, *Cümbezin*'in neden seçildiği üzerinde duralım" demişti. Sevgi sonra da sanata, emeğe saygı ve helal için yoğun mu yoğun bir dikkat. Huzur içinde yatsın.

Dosya

► CEVAT ÖZKAYA

Mesuliyet şuuruyla hareket etti

► Alev Alatlı'yı yayıncılığa başladığım yıllardan itibaren tanıdım. En genel hatlarıyla 1970'lerin ortası diyebiliriz. Yayıncılık eksenli münasebetimiz Edward W. Said tercümeleriyle başladı, kelebek etkisi teoremini yansıtan söyleşilerinden müteşekkil iki ciltlik *Kelebek Etkisi* (2021) kitaplarına kadar sürdü. Öncelikle şunu söylemem lazım: Cemil Meriç 1987'de vefat ettiğinde ne hissettiysem aynısını Alev Alatlı'nın vefatında da hissettim, doğrusu hayatımda bir boşluk oluştu. İkisini de yakından tanımanın, meseleleri kendileriyle konuşma imkânı bulmanın payı hayli yüksek bunda. Onların kendine has tınılar barındıran metinlerini okuyup idrak etmeye çalışmak benim açımdan başlı başına değerli.

Elinden geleni değil yapılması gerekeni yapan Alev Alatlı sadece yazdıklarından ibaret değil, ama burada yazdıklarına odaklanarak bir çerçeve çizmeye gayret edeceğim. Niyetim *mersiye* yazmak değil ama *matemin hakkını* gözetmek. Bunun için hemen baştan söylemeliyim ki Alatlı'yı anlatmak kolay değil. Düşünce yazıları, romanları, çevirileri, söyleşileri, televizyon programları ve murakabeleriyle çok farklı alanlara temas etti. Alatlı bakışı ve duruşuyla kelimenin tam anlamıyla bir entelektüeldi, yazdıklarının ve yaptıklarının farklı alanları ihata edecek genişlikte olması da bunu doğrular. Entelektüellerin toplumun gidişatına tesir etmek gibi ahlaki bir sorumluluk taşımaları gerektiğine inanıyordu. Liberal aydınların "ahlaki korkaklığı" onda yoktu.

İşte bu nokta onunla yollarımız farklı düzlemlerde keşişti desem mübalağa etmiş olmam. Bunu biraz somutlaştırmak isterim: Alatlı, bir yazısında Noam Chomsky'nin *New York Review* dergisinde 1967'de yayımlanan "Entelektüellerin Sorumluluğu" başlıklı makalesinin düşünce süreci bakımından kilit derecede önem taşıdığını belirtir. Daha sonra bu makalenin de içinde yer aldığı kitabı *Modern Çağda Entelektüellerin Rolü* 1994'te yayımladık. Metnin temel düşüncesi, İkinci Dünya Savaşı'nda sadece Alman ve Japon kamuoylarının değil, İngiliz ve Amerikan kamuoylarının da payını sorgulayarak entelektüel sorumluluğu irdelemektir. Diyebilirim ki Alatlı mesuliyet şuuruyla çağına şahitlik etmeyi vicdanlı olmanın bir gereği ola-

rak gördü.

EVRENSEL DOLANDIRICILARA GERÇEĞİ SÖYLEMEK

Alev Alatlı'nın açık ve net duruşunu kavramak açısından uzun soluklu külliyatı yanında tercümelerinden ikisine de bakılması gerektiği kanaatindeyim. Hiç şüphesiz bunlar Edward W. Said'in pek bilinmeyen Filistin'i Amerikan okuyucusunun önüne genel hatlarıyla koymak için yazdığı *Filistin'in Sorunu* (lütfen dikkat "Filistin Sorunu" değil!) ve İslam'ın Batı medyasında çerçevelenmesini anlatan *Haberlerin Ağında İslam* kitaplarıdır. Alatlı "evrensel dolandırıcılığın hüküm sürdüğü zamanda, gerçeği söylemeyi devrimcilik" olarak telakki ediyordu. Bunun için Said'in yazdıklarını her zaman önemsemi, onunla eleştirel diyalogunu yıllar boyunca sürdürdü. Oryantalizmin belki de en mağdur edilmiş muhatapları Türklerin Said'in incelemesinde bulunmadığını göz ardı etmeden yaptı bunu. Alatlı, Said'in yazdıklarının kendi kendisine karşı oryantalist bir bakış geliştiren yerleşik eski solcu/yeni liberal Türk entelektüel dünyasını delememesinin de ayırdındaydı. Alatlı, Said'le Filistin davasını duyurmak üzere yaptığı çalışmalar bakımından da müşterekti. Nitekim Alatlı 1986'da Tunus'ta sürgünde olan Yaser Arafat tarafından "Özgürlük Madalyası" ile onurlandırıldı.

DEVAM EDEN BATIÇI SADME

Alev Alatlı, Batılılaşma heyecanı içindeki aydınlarla mücadele etti. Bunu onların saldırılarına maruz kalmayı, hükümsüz kılınmayı göze almanın ne demek olduğunu bilerek yaptı. Çünkü "aydınlanmanın kibri" diye bir olgu olduğunun şuurundaydı. Türk düşünce hayatında muhtelif köşe başlarını tutanları teşrih ettiği *Aydın Despotizmi* (1986) adlı kitabında yüksek sesle, inançla ve sebatkârlıkla söyledikleri entelektüel kamuoyumuzun yatkınlıklarını kavramak bakımından hâlâ çok değerli. Alatlı'nın bu kitabından yola çıkarak romanlarını, deneme ve söyleşilerini, yaptığı televizyon programlarını bütünlüklü bir biçimde anlamlandırmak mümkün. "Gogol'un İzinde" nehir roman serisinin ilkinin adının *Aydınlanma değil, Merhamet* oluşunu hatırlayabiliriz burada. Bu arada şunu da kaydetmeden

"ALATLI'EVRENSEL DOLANDIRICILIĞIN HÜKÜM SÜRDÜĞÜ ZAMANDA, GERÇEĞİ SÖYLEMEYİ DEVRİMCİLİK' OLARAK TELAKKI EDİYORDU. BUNUN İÇİN SAİD'İN YAZDIKLARINI HER ZAMAN ÖNEMSEDİ, ONUNLA ELEŞTİREL DİYALOĞUNU YILLAR BOYUNCA SÜRDÜRDÜ."

geçmek doğru olmaz: *Aydın Despotizmi*'nde mütehakkim Batı'cı tekele karşı savunulan yazarların sonraki yıllarda Alatlı'ya dönük saldırılar karşısında -böylesi durumlar karşısında hemen her zaman yaptıkları gibi- susup olmaları da ibretamizdir.

KENDİSİNİ KEMAL TAHİR ÇİZGİSİNDE GÖRDÜ

Öte yandan Türkiye'de genel olarak okur yazarlarımızın Alev Alatlı ile alakalı farkındalık düzeyinin 1990'larda yazdıklarıyla sınırlı kalması da üzücüdür. Yoksa bize ayna tuttuğu "Or'da Kimse Var mı?" dörtlüsünün sonucusu; Gezi Parkı kalkışmasından bir ay kadar önce çıkan baştan sona solcu aktivizmi ve medyayı tenkit eden *Beyaz Türkler Küstüler* (2013) romanının görmezden gelinmesinin başka bir izahı olmazdı. Ne yazık ki dünyanın hiçbir zaman global bir köye dönmediğini, dönmeyeceğini anlatan *Sch-*

rödingerin Kedisi, Kâbus (2000), *Schrödingerin Kedisi, Rüya* (2001) romanlarıyla, Rus entelijansiya-sının serencamını gözler önüne serdiği "Gogol'un İzinde" nehir roman serisi de hiç yayımlanmamış muamelesi gördü. O yüzden vefatının ardından yazanlar "Türkiye'nin kıydığı aydın" Günay Rodoplu'yu hatırladılar ama Güloya Gürelli'yi hiç anmadılar. Muhtemelen bunda çoğu çevreyi tesiri altına alan sol liberal sadmenin rolü hayli fazlaydı. *Beyaz Türkler Küstüler* romanını gecikmiş bir hınçla hatırlayan bir liberalin bu romanı zehir zemberek deşifre etmeye yeltenmesi sebpsiz değildi. Hâl böyle olunca Alatlı'nın edebi serüveni bütünlüklü olarak kavranamadı. Gönül isterdi ki ne kültür dünyamız böyle olsun ne de biz kendimizi bunları hatırlatmak zorunda katalım. Burada bir noktaya daha dikkat çekmek isterim. Alatlı hundayinabit bir romancı değildi elbet, son tahlilde kendisini Kemal Tahir çizgisinde görürdü. Onun bu düşüncesinden hareketle şunu da söyleyebiliriz: Nasıl ki Kemal Tahir'in evi zamanında Türkiye'nin entelektüelleri için bir mahfil konumundaydı Alatlı'nın evi de sonraki yıllarda aynı konumdaydı.

BATILILARLA HESAPLAŞABİLEN BİRİYDİ

Romancı kimliği kadar sorgulayıcı, feraset sahibi ve basiretli bir entelektüel olarak düşünce dünyasıyla yakından ilgilenen Alev Alatlı her yazar gibi kendi kültürel ikliminin ürünüydü. Dünyayı ve Batı'yı yakından takip edebilen, Batılılarla onların terimleriyle hesaplaşabilen biriydi. Bakışını harmanlayansa Müslüman kimliğiyle. Alatlı'nın *Batı'ya Yön Veren Metinler* ile *Bize Yön Veren Metinler* adlı çalışmaların üç bin yıllık bir düşünce serüvenine ışık tutmaktadır. Ayrıca Amerikan endüstrileri arasında en ayrıcalıklı ve imtiyazlı konumda olan Hollywood eleştirisi ile istihkamları güçlendirme gayretinin hasılası siyasetname formunda yazdıklarının kıymeti de erbabının malumdur.

Yeri gelmişken şunu da söylemeden geçmeyeyim: İktidarım olsa akıl yürütmenin, muhakemenin kurallarına dikkat çekerek *Ben Böyle Düşünüyorum Demekle Olmuyor!* kitabını liselelere zorunlu ders kitabı olarak yerleştiririm. Hâsılı kelim Türkiye değerli bir entelektüelini kaybetti. Bu vesileyle külliyatının yeniden okunacağı umuyorum. Mekâmı cennet olsun.

Dosya

► HASAN ALİ KARASAR

Üniversite müfredatını dantel işler gibi elinden geçirdi

► Hiç şüphesiz Alev Alatlî'nin tüm vasıflarına ilaveten bir eğitim sosyoloğu, bir pedagoji rol modeli, bir kurum mühendisi ve bir müfredat uzmanı olduğunu söylemekle başlamak istiyorum söze. Üniversitemizin temellerini 2005 yılında ülkemizin ara eleman ihtiyacını belirleyip ona göre istihdam odaklı teknisyenler kuşağı yetiştirecek bir meslek yüksekokulu kurarak atmıştı. Bunu yaparken ulusal ve bölgesel kalkınma hedeflerine uygun bir planlama ile ilerlemişti. On iki yıllık bu serüven büyük başarı sağlamış, havacılık ve sağlık gibi kritik sektörlerde ülkenin ihtiyacı olan kadrolar yetiştirilmişti. Ama onun aklında başka bir şey vardı. O da bu nüvenin tam tekmil bir üniversiteye dönüşmesi idi. İşte o da 2017 yılında gerçekleşti. O günden bu yana yaklaşık 7 yıl yakın bir mesaide birlikte olduk hocamla. Üniversiteyi kurarken lisans programlarının her birini bir "faikiyet" ile oluşturmaya özen gösterdi. Öğrencilerimizin dünyanın herhangi bir köşesinde alabileceği bir eğitimi değil sadece Kapadokya'da alabilecekleri bir eğitimi hedefledik. Tek tek her bölümün ve üniversite genelinin müfredatını dantel işler gibi elinden geçirdi. Küresel farkındalık dersleri koydu. Modernleşme serüvenimizi Sened-i İttifaktan başlatan Türk Demokrasi Tarihi (İnkılap Tarihi yerine) onun eseridir. Hakeza Beşeri Coğrafya dersi öğrencilerimizin dünya ve "diğerleri" farkındalığını yükseltirken, "kendini" farkındalıklarını uyandırdı. Bugün itibarı ile 13 bin mezunu 8 bin aktif öğrencisi olan Kapadokya Üniversitesi her detayı ile Alev Alatlî'nin tahayyülünden çıkmıştır.

YERLİ VE MİLLİLİĞİN ETE KEMİĞE BÜRÜNMÜŞ HALİYDİ

Eğitim Felsefesi ve SOBE (Son Bilgiyi Önceleyen Eğitim - Öğretim) Yöntemi yine bir Alev Alatlî buluşudur. Güncele bir türlü gelemeyen programların vasat eğitim tuzağına gençlerimizi çektiği sisteme bir başkaldırıydı bu. Her bilgiyi en güncelden başlayarak bir yapı-bozum süreci ile diyalaktığı tersine çeviren bir yaklaşımı oturttuk. Büyük de başarı sağladık. Üniversite ile ilgili çalışmalarını yazmaya ciltler yetmez. Amacı her mezunumuzu bizden sonraki hayattında bir kamuoyu önderi olarak topluma kazandırmaktı. Öyle de oldu. Üniversitemizin hikayesini yazmamız en büyük dileği idi. Şimdi ise vasiyetlerinden biri olarak önümüzde duran bir görev. Tarih boyunca kitapların, yazı-

"SU İÇERCESİNE OKUR, EN ABSÜRT FİKİRLERİ BİLE SABIRLA DİNLER, NOTLAR ALIRDI. VE TEFEKKÜR. DURMADAN. KAINAT, GEZEGENİMİZ, İNSANLIK, EKONOMİ, BİREY, AHLAK, ADALET... HEPSİ HAKKINDA AYRI NOTLARI VARDI."

ların, zamanı gelince bir cümle- nin her şeyi değiştirdiğine inanırdı. Batıya Yön Veren Metinler (4 Cilt) işte dünya tarihindeki bu eserlerden ve cümlelerden oluşan bir külliyyat. İnsanoğlunun beş bin yıllık serüveninin bir özeti. Bize Yön Veren Metinler (şimdilik 5 cilt, 2 cilt de hazırlık aşamasında) ise bizim hikayemiz. Alev Alatlî "yerli ve milli"liğin ete kemiğe bürünmüş haliydi. Ama tüm dünyayı bilerek, derin tarih, felsefe, iktisat ve sosyoloji bilgisinin sayesinde bu noktaya gelmişti. Basit varsayımlar ile değil. Batı ve Doğu hakkında ne kutsayan ne de tekfir eden bir ön yargısı yoktu. İkisinin de bazen canavarlaşan bazen hüznü hikayesini bilirdi. Sadece detaylara bakar, zamanın ruhunun görmezden geldiği noktaları bulur, tabir yerinde ise gözümüze sokardı. Ömrünü her ne kadar Türkiye'nin ruhunu aramakla geçirdiyse de gezegenimizin ve insanlığın geleceği için bunun gerekli olduğuna inandı. Sadece kendisi yazmazdı, bize de yazdırırdı. Bu sayede Türkçe, İngilizce ve Arapça basılan İnsanlık ve Gezen İçin Ortak Ufuk Tasavvuru isimli derlemeyi yaptık. Dünyanın önde gelen düşünürlerinin görüşlerini burada topladık.

İLLHAM VEREN BİR FİKİR EMEKÇİSİYDİ

Distopik kurgular hatta durumlar onu korkutmaz, o rüyadan nasıl uyanılacağına dair yolları bulmakta gecikmezdi. Sonsuz ilham veren bir fikir emekçisi idi. Su içercesine okur, en absürt fikirleri bile sabırla dinler, notlar alırdı. Ve tefekkür. Durmadan. Kainat, gezegenimiz, insanlık, ekonomi, birey, ahlak, adalet... Hepsini hakkında ayrı notları vardı. Kadim bilgi-

de bizim yeni gördüğümüz pek çok şeyin referanslarını bulurdu. Bizde pek fütürist çıkmaz. Alev Hoca bir fütüristti aynı zamanda. Milletimizin, insanlığın ve gezegenimizin geleceği hakkında çok kafa yorardı. Hep bahsettiği bir viraj metaforu vardı. Bu 21. yüzyıl virajını milletçe ve tüm insanlık olarak almak zorunda olduğumuzu söylerdi. Bu keskin virajda uçuruma yuvarlanmak da vardı. Ama o geçeceğimize inanmıştı. Ama virajı geçtikten sonra karşılaşıcağımız manzara konusunda şüpheleri de yok değildi. O kadar insaniydi ki, uzun çalışma saatlerimiz boyunca en son saat kaçta yemek yediğini aklında tutar, acıkacağı saatini bilir ve ona göre yemek hazırlardı. Funda'nın Mutfak Rehberi birçok okurunun bilmediği, her şeyim dediği Funda Hanım için hazırladığı mükellef bir yemek kitabıdır.

EN ÖNEM VERDİĞİ KONU LİYAKATTI

Son olarak söylemem gerekir ki hocamızın en önem verdiği konuların başında liyakat gelirdi. Bunu hem kurumsal yapılanmamız da hem fikir serüveninde hem gündelik hayatında yaşayarak gösterirdi. Çoğu zaman bana bir telefon açar "Şu konuyu kim bilir?" diye sorardı. Diğer dostlarına da aynı şekilde. Konu salgın ise onun uzmanını, konu Bitcoin ise onun uzmanını, konu depresyon ise onun uzmanını, konu bir ülke ise onun uzmanını arar bulur öncelikle ondan bilgi alırdı. Bu anları bazen dostları ile bir şölene dönüşen toplantılara çevirirdi. Şüphesiz biz sevenleri amel defterinin üzerimize düşen kıssalarının açık kalması için elimizden gelen her şeyi yapacağız. Allah rahmet eylesin.

► NURULLAH GENÇ

Bize dair meselelerin farkındaydı

► 1990'lı yıllarda tanışmıştık kendisiyle. Erzurum'a gelip bir konferans verdikten sonra bana, konuşma esnasında, Tutkular Keder Oldu isimli romanımdan söz etmiş ve Kültür Bakanlığı Teşvik Ödülü alan roman hakkında cesaretlendirici şeyler söylemişti. "Yarışmanın jürisinde idim; romanı baştan sona kadar okudum ve anladım ki Nu-

rullah, sen mutlaka roman yazmalısın. Çünkü ruhî tahlillerde çok başarılısın" dediğinde ziyadesiyle mutlu olmuştum ve rahmetli Mahmut Balcı'nın düzenlediği bir çay içiminde uzun bir medeniyet sohbeti yapmıştık.

Bize dair meselelerin farkında oluşunu gördükçe içimi hoş bir huzurun kapladığını hatırlıyorum. Yıllar-

dır seslendirdiğim ve 1987 yılında ilk konferansımdaya anlattığım, mankurtlaştırma ve küreselleşme üzerinde epeyce durmuştu ve Alev Alatlî özetle, Batının insanlığı köleleştirmek için küresel bir planını olduğunu ve bunu da milletlerin özlerinden kopararak yapmaya çalışacağını açık bir şekilde ifade etmişti. Kendisine, akademik alanının stratejik yönetim olduğunu ve tam da bu konuları araştırdığımızı söyleyince, "Anlat, ulaş-

tığın neticeleri insanımıza anlat ki herkes bunu öğrensin" demişti. Yıllardır konferanslarımda bu mühim meselenin üzerinde durdum genellikle ve hâlâ da durmaya devam ediyorum. Vefatı önemli bir mütefekkir insanın kaybıdır. Acı olan tarafı şu ki böylesi insanların yerini kolay dolduramıyoruz. O yüzden eserlerinin ve anlattıklarının hafızalarımızda yer almaya devam etmesi gerekiyor. Rabbim rahmet eylesin; mekânı cennet olsun.

Dosya

► ÜMİT MERİÇ

İsmi gibi alev alev

► İsmi gibi alev alevdi, Alev. II. Viyana Kuşatması'nın başarısız askeri Arnavut İbrahim Paşa'nın soyundan, Musahipzade Celal'in kardeş torunlarından biri olarak bir meteor gibi Menemen'de, Türkiye'nin batısında bir asker çadırında doğdu. Karaköse'de sakalı buz tutan ihtiyarları, Erzurum'daki bir sinemada avcının Bambi'nin annesini öldürüşünü gördü. Tokyo uçağıyla, kendisine Doğan Kardeş dergilerini alan babasının yanındaki koltukta Japonya'ya uçtu. Tokyo Amerikan Koleji'ni kısık gözlü Japon kızlarıyla beraber bitirdi. ODTÜ'de çok istemese de Ekonomi, daha da az istese de İstatistik okudu. Kıbrıslı sınıf arkadaşı Alper Orhon'la evlenip gittiği ABD üniversitelerinde aradığını bulamadı. Yüksek lisansını yapsa da yeni dünyadaki pozitivist eğitimden sıkıldı. Bir daha Ankara, bir daha Amerika yaptı. Felsefe de ne imiş, teolojide ne varmış diye baktı. Canını ülkesine zor attı. İstanbul İktisat Fakültesi'nde DPT'de ve Yazko Edebiyat'ta ülkesini yakından tanımak istedi. Anne oldu, Funda'ya "Pembe Tavşanlı" masallar anlattı. Kıbrıslı bir Rum kızı ile bir Türk'ü *Yaseminler Tüteri Hala*'da, ilk romanında, dört çocuk sahibi yaptı, sonra ayırdı. *Bizim English*'i çıkardı ama "Biz üç yüz yıldır ne yapıyoruz?" sorusunun cevabını veremedi. Yana yakıla aramaya başladı. Karşısında Cemil Meriç'i buldu.

"Yobazlık şarkın nefis müdaafası. Yobaz samimiyet, yobaz kendini bir nass'a hapseden idrak; bir nass'a yani sonsuza. Yobaza düşmanlık, tarihe düşmanlıktır. Yobaz biziz, en güzel tarafımızla biz." diyordu Cemil Meriç. Şaşırdı, afalladı, ileri gitti. Geri çekildi.

Romanlarına başladı. "Yitiklikle" boğulmaya çalışan Türkiye'yi sevdi. Sokaklar kan deryasıydı. Anlamak istedi. Yine Cemil Meriç'i buldu karşısında.

"Kavga, insanla kader arasında değil artık, insanla kelime arasında. Yığınlar onun için yaşıyor, onun için dövüşüyor, onun için ölüyorlar."

Or'da Kimse Var mı? dizisine başladı. *Viva La Muerte*'de Türkiye'yi kemirmeye başlayan ölü severliğe karşı çıktı. *Nuke Türkiye*'de sağ sol arasındaki iletişim

kesintisini hicvetti. *Valla Kurda Yedirdin Beni*'de sosyalist harekete ve içinden Kürtçülüğe vurgular yaptı. *O.K. Musti Türkiye Tamamdır*'da ülkücü hareketin kavgasını anlattı.

"Bizim değerlerimizin yerine yeni değerlerin geçmesi bir tür toplumsal şizofreni" idi. Cemil Meriç'in mağaradaki aydınlarını mağaralarından çıkarıp teşhir ederek Batılılaşma tarihimizle birebir hesaplaştı.

"Bana hakikati değil, kendini ver. Kendini yani rüyayı. Olmak istediğin gibi görün, olduğun gibi değil... Her yalan bir yaratış." demiyor muydu

Cemil Meriç?

Schrödinger'in Kedisi Kabus'ta küresel işgale uğrayan ülkesini, *Schrödinger'in Kedisi Rüya*'da onarımcıları yaratıp kurtardı. Yalan mıydı? Hayır! Gerçek olacak bir rüya. "Öze, kendi değerlerimize dönülürse ve uyanık olunursa küresel tekkelerin oyunu bozulacaktır. Bozulmalıdır." dedi.

FİLİSTİN'E İLK KOŞANLARDAN BİRİ

Rusya'yı sever. Filistin'e ilk koşanlardan biri olur. Çeviriler yapar. Dergilerde yazar. Bunda'nın "hem, hem"ini Aristoteles'in "ya, ya da"sından çok sever. Yazar, okur, yine yazar, yine okur. Davası vardır, paylaşmak zorundadır. Toplumun vicdanı olmak ister. Doğru bildiğini söyler. Yalnızdır. Siyasete yanaşmaz ama siyasetin dışına da düşmez. "Türkiye pergele gelmez. Kendine has bir matematiği vardır." diye meydan okur. "Kendisi ile barışık, yüzü dünyaya dönük, toplumsal benliği oturmuş bir Türkiye, dünyanın emniyet supabıdır." der ve son nefesini verir.

"Bu ülke, 1789'dan - yani III. Selim'den beri - su alan bir gemi." Mezarı, III. Selim'in annesi Mihrişah Sultan'ın annesinin yanı başındadır. Ömrü, bu ülkenin su almayan bir gemi olması için düşünerek ve yazarlık geçmiştir. Dileğimiz ve duamız mahşerde kabrinden kalktığında bu ülkenin kendisiyle barışık, yüzü dünyaya dönük, toplumsal benliği oturmuş ve aradan geçen asırlarda dünyanın emniyet supabı olmuş bir Türkiye'yi karşısında bulmasıdır.

ALEV ALATLI'NIN VEFATINA TARİH BALKANLARDAN GELEN UZUN SEYAHATİMDİR YAZDIM VE KONUŞTUM, BENİM HASENATIMDIR ŞİMDİ BU SON SÖZÜM VEFATIMIN TARİHİ: "ALATLI: NASİHATİMDİR VASIYETİMDİR" 2024

MUSTAFA KARA

"Siz 'Dünya 5'ten büyüktür' dediğinizde biliyor musunuz 'Evrensel dolandırıcılığın hüküm sürdüğü zamanda devrimciliktir' diyen George Orwell ayağa kalkar, bu sefer de o alkışları. Yetmez ona Daniel Defoe de katıldı. Hakikati gören, başkaları farklı düşünüyor diye onu haykırmaktan çekiniyorsa hem budala hem de alçaktır. Bir adamın 'benden başka herkes aldaniyor' demesi güçtür şüphesiz ama sahiden herkes aldaniyorsa o ne yapsın. Evet, 'dünya 5'ten büyüktür.'"